

چالش‌های حقوقی نظام پرستاری ایران

هوشنگ گل محمدی

استادیار، گروه حقوق، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران (نویسنده مسئول)
golmohamadi@gmail.com

منیره دیوانی شیشوان

دانشجوی کارشناسی حقوق، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران
Monire.001400@gmail.com

فرشته فتحی چلیک

دانشجوی کارشناسی حقوق، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران
Fereshtehfathi23@gmail.com

چکیده

درست است شغل پرستاری جزء مشاغل سخت و طاقت‌فرسا محسوب می‌شود و دشواری‌ها و خستگی‌های بسیاری را به همراه دارد، اما منطقی‌ترین اصل پرستار شدن، درک مسئولیت‌های قانونی در حیطه کاری یک پرستار است. اشتباه در درک این مسئولیت‌ها و دفاع غیرمؤثر در شرایط خاص، نتیجه‌اش قرار گرفتن در معرض عوارض قانونی است. قانون در حرفه پرستاری بیش از هر چیز، به سلامت جامعه تاکید دارد. پرستاری که به صورت ناخواسته و از روی بی‌مبالاتی، بی‌احتیاطی و یا حتی عدم مهارت کافی در روش‌های مراقبتی از بیماران، موجب انجام فعل خلاف وظایف خود گشته و مجازات آن تنها جنبه‌ی مدنی دارد. ولی در تقصیر، پرستار به عمد و از روی آگاهی مرتکب فعل خلاف وظایف خود شده است. در این مقاله با شیوه تحلیلی، توصیفی و کتابخانه‌ای ضمن بررسی حقوقی چالش‌های حقوقی پرستاران در صدد تبیین این موضوع هستیم که تخلفات و قصور پرستاران چه مسئولیت‌هایی به وجود می‌آورد.

کلیدواژه‌ها: نظام پرستاری، پرستاری، حقوق، چالش‌های حرفه‌ای

دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه با همکاری گروه های پژوهشی حقوق شهروندی و حقوق بین الملل سلامت مرکز تحقیقات حقوق

کنفرانس ملی ارتقای سلامت شهری حقوقی پزشکی فراژوئی

NATIONAL CONFERENCE ON HEALTH PROMOTION & IT'S LEGAL & MEDICAL CHALLENGES

مقدمه

خداوند در آیه ۳۲ سوره مائده فرمود: «مِنْ أَجْلِ ذَٰلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَن قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعْدَ ذَٰلِكَ فِي الْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ» به همین جهت، بر بنی اسرائیل مقرر داشتیم که هر کس، انسانی را بدون ارتکاب قتل یا فساد در روی زمین بکشد، چنان است که گویی همه انسان‌ها را کشته؛ و هر کس، انسانی را از مرگ رهایی بخشد، چنان است که گویی همه مردم را زنده کرده است و رسولان ما، دلایل روشن برای بنی اسرائیل آوردند، اما بسیاری از آنها، پس از آن در روی زمین، تعدی و اسراف کردند». مراقبت از بیمار، شناخت نیازهای جسمی و روحی و برآوردن آن خواسته‌ها، از وظایف مهم پرستاران است. تنها کسانی می‌توانند به شغل پرستاری و مراقبت از بیماران بپردازند که از انگیزه بالا، قدرت تحمل، دلسوزی و بردباری و تخصص لازم بهره‌مند باشند. این گونه افراد، در ضمیر پاک نیک فطرتان جامعه جای دارند و محبوبیت اجتماعی بالایی می‌یابند؛ زیرا همگان می‌دانند که پاداش‌های مادی نمی‌تواند جبران کار طاقت فرسای پرستاران باشد، بلکه باید اجر و پاداش واقعی خویش را از خداوند دریافت کنند.

ارزش هر کار و علمی به ارزش موضوع آن است که جز وظایف پرستار عنوان شده از با ارزش‌ترین امور به حساب می‌آید. از این رو پرستاری شغلی مقدس و ارزشمند است. از نظر فرهنگ اسلامی نیز اموری چون حفظ حیات و احیاء، مراقبت از بیمار برای بازگشت سلامت و تلاش در جهت شفاء بیماران و ارتقاء بهداشت عمومی از اعمال صالح اجتماعی محسوب می‌شود و از جهتی پرستاری نوعی تخلق به اخلاق الهی و هماهنگی با اسماء حسناى خداوند است.

درست است شغل پرستاری جزء مشاغل سخت و طاقت فرسا محسوب می‌شود و دشواری‌ها و خستگی‌های بسیاری را به همراه دارد، اما منطقی‌ترین اصل پرستار شدن، درک مسئولیت‌های قانونی در حیطه کاری یک پرستار است. اشتباه در درک این مسئولیت‌ها و دفاع غیر موثر در شرایط خاص، نتیجه‌اش قرار گرفتن در معرض عوارض قانونی است. قانون در حرفه پرستاری بیش از هر چیز به سلامت جامعه تاکید دارد. لذا در صورت غفلت، عدم مهارت و سهل انگاری آنان در طول پروسه‌ی درمان بیمار و عدم رعایت نظامات دولتی و موازین طبی سبب ورود آسیب و ضرر و زیان‌های گاه‌ها جبران ناپذیر به بیماران می‌شود که ملزم به جبران خسارت و ضرر و زیان‌های وارده می‌باشند همچنین ممکن است علاوه بر پرداخت جزای نقدی به مجازات کیفری و انتظامی نیز محکوم گردند

در نظام حقوقی ایران، با وجود سابقه‌ی طولانی شغل پرستاری مطالعات حقوقی زیادی در این راستا صورت نگرفته است. از آنجا که بیمه مسئولیت مدنی حرف پزشکی اجباری نیست آموزش حقوقی پرستاران که معمولاً از لحاظ کسب در آمد با سایر مشاغل پزشکی تفاوت‌هایی دارند بایستی به سیاستی اجباری و کارآمد در وزارت بهداشت و خصوصاً در سازمان نظام پرستاری تبدیل شود تا مشکلات حقوقی و قضایی این افراد به حداقل ممکن برسد.

ضرورت انجام پژوهش ارتقای سطح آگاهی پرستاران و آشنایی اشخاص با حدود اختیارات نظام پرستاری می‌باشد در این زمینه مقاله‌ای توسط علیرضا قربانی، رضا اعتمادی و نسرین جعفری گلستان (۱۳۹۳) با عنوان بررسی تأثیر مسئولیت پذیری در پرستاران و ارتباط آن با میزان بهبودی بیماران به روش توصیفی و تحلیلی مقاله‌ای نوشته شده است. ملاحظات اخلاقی در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

مقاله‌ی حاضر در صدد پاسخ به چنین سوالاتی است: مهم‌ترین چالش‌های حقوقی در نظام پرستاری کدامند؟ حدود مسئولیت آنان چه می‌باشد؟

برای پاسخ به سؤالات فوق نخست به تشریح برخی از مفاهیم کلیدی می‌پردازیم.

تعاریف و مفاهیم

پرستاری

پرستاری یا نرس (nurse) شخصی که در زمینه‌ی اصول علمی و مهارت‌های حرفه‌ای و مراقبت، درمان و آموزش پزشکی بیماران تحصیل کرده و در آن مهارت داشته باشد (ویکی پدیا).

پرستاری را باید جزو یکی از سخت‌ترین و دشوارترین مشاغل جامعه دانست که با جان انسان‌ها سر و کار دارند و این امر باعث می‌شود شغل پرستاری یکی از حساس‌ترین و نفس‌گیرترین شغل‌های دنیا باشد، چرا که با یک اشتباه کوچک و بسیار ریز یک پرستار می‌تواند متهم به قتل و مسئول پرداخت دیه شود. بررسی مسئولیت‌های سنگین این قشر زحمت کش جامعه علاوه بر اینکه پرستاران را با مسئولیت‌های خود آشنا می‌کند به بیماران نیز اطلاعات حقوقی لازم در این باره را ارائه می‌دهد.

متأسفانه گاهی با تمامی تلاش‌های شبانه روزی پرستاران، و با وجود کمی و کاستی در کار آنان وجود ندارد ولی علیه آنان شکایت‌هایی می‌شود که اصلی‌ترین علل آن ناآشنایی برخی از پرستاران به مقررات و قوانین حاکم بر حرفه پرستاری است. به طور کلی هر پرستاری که به طور مستقیم یا غیرمستقیم با بیماری در ارتباط است، مسئول اعمال خویش است و اگر در نتیجه‌ی اعمال او خسارتی متوجه کسی شود پرستار ملزم به جبران خسارت آن می‌باشد. اما این تمام ماجرا نمی‌باشد و اکثر اوقات مجازات‌های کیفی و انتظامی نیز دامن‌گیر پرستاران می‌شود.

مسئولیت قانونی

مسئولیت قانونی در حقوق عبارت است از تعهد و التزامی که شخص به قانون دارد. این مسئولیت هم در قالب قانون کیفی و هم در قالب قانون مدنی قابل تعریف است. وقتی فردی از قانون تخطی کند، دچار مسئولیت قانونی می‌شود.

فقها مسئولیت را با توجه به قاعده‌ی لاضرر تعهد شخص به رفع ضرری که به دیگری وارد کرده است می‌دانند خواه این ضرر از سر تقصیر باشد یا بی احتیاطی و بی‌مبالاتی است (مکارم شیرازی، ۱۳۹۴: ۵۵).

در نتیجه تعهد شخص به جبران خسارت وارده به دیگری است، خواه این تعهد ناشی از عدم اجرای قرارداد باشد خواهی ناشی از تخلف یک تکلیف قانونی باشد (کاتوزیان، ۱۳۸۸: ۲۳۱).

صنف

صنف یا رسته انجمنی است که از سوی گروهی از افراد دارای یک حرفه و پیشه تشکیل می‌شود تا از این راه به بهبود کیفیت و بالابردن سطح کیفی مجموعه واحدها، در کنار تعیین تدابیری برای مقابله با تخلفات و انجام وظیفه اطلاع رسانی درباره اتفاقات حوزه‌های مرتبط با حرفه موردنظر، یاری رساند (رنگچیان، لاجوردی، ۱۴۰۱).

جرم و خطا

طبق مفاد ماده‌ی ۲ قانون مجازات اسلامی هر رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است جرم محسوب می‌شود. هر فعل یا ترک فعلی که در قانون برای آن مجازات تعیین نشده باشد جرم محسوب نمی‌شود و اگر کسی را بخاطر عملی که جرم انگاری نشده مجازات شود خلاف بودن اصل قانونی بودن جرم و مجازات‌هاست.

رفتار پرستاران یا می‌تواند به صورت فعل (نهی قانونگذار) یا ترک فعل (امر قانونگذار) تحقق پیدا کند. اگر پرستار تکلیفی که به عهده دارد را انجام ندهد ترک فعل محقق می‌شود و در صورتی که عملی برخلاف قانون انجام دهد فعل محقق می‌شود که در هر صورت پرستار باید مسئولیت اعمال خویش را به عهده گرفته باشد (شیخ الاسلامی، ۱۳۹۸: ۵).

تخلف

مفهوم تخلف تعریفی کاملاً متفاوت با مفهوم جرم دارد. تخلف در لغت به معنی سرپیچی کردن می‌باشد و معنای حقوقی آن سرپیچی از قوانین و مقررات و عرف و اخلاق است. با مراجعه به ماده ۲ دستور العمل افراد متخلف ارتکاب رفتار و اعمال نادرست توسط افراد مستخدم و عدم رعایت قوانین و نظم و انضباط اداری که مختص به قوانین تخلفات اداری می‌باشد.

تخلف به دو نوع قصور و تقصیر تقسیم می‌شود. قصور کوتاهی شخص به صورت غیر عمدی در انجام وظایف و امور اداری محوله و تقصیر نیز به معنی نقص عمدی مقررات و قوانین مربوطه از سوی شخص می‌باشد. مثلاً در دادخواست شکایت از پرستار فرد شاکی مدعی شود که پرستار با تزریق بیمار وی را به قتل رسانده است و پس از بررسی‌های لازم در صورتی که مشخص شود مرگ بیمار ناشی از قصور پرستار باشد تنبیهی که برای وی در نظر گرفته می‌شود و مرجعی که به این تخلف رسیدگی خواهد کرد متفاوت است با زمانی که ثابت شود پرستار از روی عمد و با غرض و نیت سوء قصد بیمار را به قتل رسانده است که در حالت اول تخلف و در حالت دوم جرم محسوب می‌شود (یوسفی، شریف پور، حسن جانی و یوسفی، ۱۳۸۵: ۱۲).

خطای پرستار می‌تواند ناشی از نقض تعهد او در مقابل بیمار یا تخلف انتظامی و قصور و سهل انگاری در انجام وظایف و یا قصور پزشکی باشد در این صورت با اجتماع شرایط مقرر ممکن است منتهی به مسئولیت مدنی، جزایی، انتظامی یا مسئولیت توأمان بشود. خطایی که پرستاران مرتکب می‌شوند خطاهای حرفه‌ای و شغلی است و معیار تشخیص آن معرف تخصص و رعایت استانداردهای شغلی و حرفه‌ای است. بنابراین تاکید بر خطای پرستاری یا فعل زیان بار به عنوان یکی از ارکان مسئولیت پرستاری و شیوه رایج در این زمینه می‌باشد.

انواع مسئولیت حقوقی

مسئولیت حقوقی به دو نوع کیفری و مدنی تقسیم بندی می‌شود که در هر مورد شرط تحقق مسئولیت این است که شخص باید عملی را انجام دهد یا از انجام عملی خودداری کند با این حال تفاوت میان مسئولیت کیفری و مسئولیت مدنی

از دیدگاه قانون و اخلاق پرستاران باید پاسخگوی مراقبت‌های ارائه شده باشند زیرا خطای آنان سنگین و در اغلب موارد جبران ناپذیر است و برای جلوگیری از صدمات و اشتباهات کادر درمانی اعم از پزشکان و پرستاران را مورد توجه اکید قرار داده و مجازات‌هایی تعیین کرده است برای مسئول شناخته شدن پرستاران در نظام قضایی ایران باشد رفتار ناشی از تقصیر، منتهی به فوت یا حداقل ایراد صدماتی به بیمار گردد و بین رفتار و نتیجه حاصله رابطه سببیت عرفی موجود باشد. در نظام پرستاری تنها مصادیق تقصیر در نظر گرفته می‌شود که عبارتند از بی‌مبالاتی، بی‌احتیاطی و عدم مهارت و عدم رعایت مقررات و نظامات دولتی می‌باشد. (برزنده دهکردی و کیانی پور، ۱۴۰۰: ۷).

استانداردهای مراقبتی

توافقاتی هستند که به جهت سنجش فعالیت‌ها به کار می‌روند و موجب تعیین انتظارات برای مراقبت‌های پرستاری مؤثر و ایمن می‌شوند. استانداردهای حرفه‌ای در پرستاری پاسخگویی، کسب صلاحیت مداوم، اخلاق حرفه‌ای، دانش، کاربرد داشتن، رهبری، ارتباطات حرفه‌ای می‌باشد که برای توسعه این استانداردها باید پرستاران مسئول کلیه تصمیم‌گیری‌ها و اعمال خویش باشند که با مشارکت فعال در تصمیم‌گیری مراقبت و یا به کارگیری این استانداردها به بهترین فرآیند ممکن دست یابند. این استانداردها معیارهای عملی برای پرستاران نشان می‌دهد به طوری که در عملکرد بالینی پرستار نمایان می‌شود. (مدملی، قزلباش، اکملی و مدملی، ۱۳۹۷: ۳).

مسئولیت مدنی پرستاران

تعهد پرستاران در نظام حقوقی ایران و فرانسه قاعداً تعهد به وسیله است نه تعهد به نتیجه. اما این امر به این معنا نمی‌باشد که در پروسه درمان بیماران نسبت به بیمار بی تفاوت باشند از این رو باید در پروسه درمان تمامی سعی و تلاش خود را برای نجات جان بیماران و به حداقل رسیدن صدمات وارده باشند در غیر این صورت ملزم به جبران خسارات‌های وارده خواهند بود. مسئولیت مدنی پرستاران قابلیت استناد فعل زیان بار به آن‌ها می‌باشد که این امر استثنائاتی نیز دارد که از جمله آن می‌توان از نظریه خطر به عنوان مبنای مسئولیت مدنی این حرفه قرار گیرد که در این مورد به محض ورود خسارت به بیمار یا اقربای او و بدون نیاز به اثبات تقصیر پرستار از طرف زیان دیده، مسئولیت پرستاران محقق خواهد شد، مگر عامل وقوع زیان بتواند اثبات کند قوه قاهره علت وقوع حادثه بوده است (صلاحی، فلاح، ۱۳۹۲: ۶).

صاحبان حرفه پزشکی و وابسته، دارای اطلاعات و صلاحیت‌های لازم بوده و در انجام وظایف خویش مطابق موازین علمی و فنی کرده باشند. لذا اقدام به اخذ براءت از بیمار یا ولی او نکرده باشند، در این صورت در قبال خسارات وارده، ضامن نخواهند بود. به عبارتی اصل بر این است که تعهدات صاحبان حرف پزشکی و وابسته تعهد به وسیله است، مگر خلاف آن مقرر شده باشد (صلاحی، ۱۳۹۲: ۶).

اقسام تحقق مسئولیت مدنی پرستاران

خطای پرستاری و خطرات ناشی از آن را می‌توان به سه دسته تقسیم بندی کرد:

۱. پرستارانی که مرتکب خطا می‌شوند: این مورد ناشی از دخالت پرستاران در اموری است که محول نشده و یا عدم آگاهی از امور محوله است و مسئول اعمال خویش خواهند بود.
۲. سهل انگاری: پرستارانی که در اثر سهل انگاری و با وجود اطلاع از وظایف و اختیارات خود مرتکب سهل انگاری می‌شوند و زبانی به بار می‌آورند مسئول جبران ضرر و زیان‌های وارده خواهند بود.
۳. پرستاران با اطلاع و مهارت کافی و اخذ رضایت و براءت اقدام به مراقبت از بیمار و ارائه خدمات می‌شوند: در این صورت پرستار با وجود قصور و سهل انگاری در وظایف خود مسئولیتی در مقابل بیمار نخواهد داشت (بخشا، معصومی، یارم طاقلو و سهرابی، ۱۳۹۵: ۱۶).

اما حالت اورژانسی نیز وجود دارد که به دلیل به هوش نبودن بیمار و عدم دسترسی به خانواده‌ی بیمار پرستاران را معاف از مسئولیت می‌کند چرا که در این مورد بیمار نیاز فوری به درمان و معالجه خواهد داشت و پرستاران بنا به حالت ضرورت و به میزانی که ضرورت ایجاب می‌کند تا جان بیمار را نجات دهند از مسئولیت و اخذ رضایت معاف خواهند شد. مثلاً در صحنه‌ی تصادفی که پرستار حضور داشته و یکی از مصدومین نیاز به مواظبت و رسیدگی فوری داشته باشد و در صورت عدم رسیدگی احتمال برود که خطر بزرگی او را تهدید می‌کند در این صورت پرستار هم به استناد قانون مجازات اسلامی خودداری از کمک به افراد آسیب دیده و هم به استناد ماده ۹ قانون تشکیلات وزارت بهداشت و تکالیف حرفه‌ای پرستاری که به موجب قانون و خلاق و عرف خاص حرفه‌ای را برعهده دارد. مکلف است به چنین افرادی با توجه به این که تخصص کافی نیز دارد کمک کند. و در صورت امتناع از رسیدگی و امداد رسانی با اجتماع شرایط مقرر قانونی حسب مورد به مسئولیت کیفری یا مدنی و بعضاً انتظامی دچار خواهد شد. چرا که پرستاران در چنین شرایطی نمی‌توانند به نداشتن رضایت استناد کنند و نمی‌توانند خود را تبرئه سازند چرا که در صورت اورژانسی که بیمار هوشیار نمی‌باشد و عدم دسترسی به خانواده بیمار نیازی به اذن و رضایت نمی‌باشد. (بخشا، معصومی، یارم طاقلو سهرابی، ۱۳۹۵: ۱۷).

اقدامات درمانی توسط پرستاران

دخالت در اموری که در حیطه وظایف پرستاران نمی‌باشد مثل اقدامات پزشکی و درمانی و حتی جراحی‌های سرپایی که در حدود وظایف نیست سبب بروز عارضه‌هایی در بیماران شده و شکایت‌هایی علیه پرستاران مطرح سازند. از سوی دیگر بهیاران و کمک بهیارانی که با انجام وظایف پرستاران باعث آسیب به بیماران و حتی مرگ آنان شده‌اند و پرونده‌های ناشی از قصور پرستاری را مطرح کرده‌اند.

ماده ۲۱ آیین نامه انتظامی صراحتاً مقرر داشته است " شاغلین حرفه‌های پزشکی مکلفند در موارد فوریت‌های پزشکی، اقدامات مناسب و لازم را برای نجات جان بیمار بدون فوت وقت انجام دهند" (محسنی، آزاد، الرعیایی یمینی عفت، ۱۳۹۴: ۶). تبصره ماده ۱۳ همین آیین نامه در موارد اورژانس، اذن بیمار یا همراه او را ملاک ندانسته و حرفه پزشکی را مکلف کرده تا به هرگونه اقدام لازم درمانی بپردازند. ماده ۱ قانون فوق نیز متذکر شده است حرفه پزشکی و وابسته را تعریف کرده است که پرستاران نیز جز یکی از می‌باشند. از موارد ذکر شده چنین استنباط می‌شود که در صورت اورژانسی و عدم حضور پزشک پرستاران مکلف خواهند بود خدمات درمانی و پزشکی برای نجات جان بیماران ارائه دهند و بنا به حالت ضرورت که به پزشک دسترسی نبوده و بیمار در حالت بسیار وخیمی قرار دارد تخلف برای پرستاران محسوب نخواهد بود بلکه با عدم ارائه خدمات در حالت ضرورت به بیمار توسط پرستاران به جای پزشک مسئولیت مدنی و کیفری و نیز انتظامی پرستاران را به همراه خواهد داشت (بخشا، معصومی، یارم طاقلو سهرابی، ۱۳۹۵: ۲۱).

بحث و نتیجه‌گیری

در قانون مجازات ایران ظاهراً مسئولیت مدنی پرستاران مبتنی بر تقصیر نیست بلکه مبتنی بر مسئولیت محض و بدون تقصیر پذیرفته می‌شود. یعنی پرستار ضامن هر گونه خسارتی است که به بیمار وارد شود و مستند به فعل مستقیم یا غیرمستقیم پرستار باشد. البته این نکته را هم باید متذکر بشویم که تعهد پرستاران تعهد به وسیله می‌باشد. اما با توجه مواد تحقیق می‌توان به روشنی به این نتیجه رسید پرستاران همیشه در برابر بیماران مسئولیتی ندارند در مواقع اورژانسی و بنا به حالت ضرورت که بیمار هوشیار نبوده و به خانواده وی نیز دسترسی نداشته باشد حرفه‌ی شغلی و اخلاقی پرستاران آنان را مکلف می‌کند که بدون اذن و رضایت بیمار آنان را معالجه و درمان نمایند و همچنین در حالت اورژانسی که بیمار به هوش نبوده یا خانواده‌ای نیز در کنار او هستند ولی پزشکی در دسترس نباشد پرستار مکلف به ارائه خدمات پزشکی بوده و در صورت خودداری از آن مسئولیت مدنی و کیفری و انضباطی نیز خواهد داشت. عدم آگاهی، سهل انگاری، عدم رعایت اصول و مقررات و تخطی از حدود وظایف خود و وارد شدن به حدود وظایف پزشکان مسئولیت‌هایی را به همراه خواهد داشت. عدم آگاهی پرستاران به قواعد و مقررات و نظامات سبب مسئولیت‌های مدنی، کیفری و انضباطی آنان می‌شود. حال به منظور جلوگیری از وقوع چنین مسئولیت‌هایی که به موجب آن سبب طرح دعوی علیه پرستاران می‌شود آگاه سازی هرچه بهتر، گامی مؤثر می‌باشد.

منابع

۱. آیین رسیدگی دادسراها و هیئت‌های انتظامی سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۰
۲. آیین نامه اجرایی قانون مجازات خودداری از کمک به مصدومین و رفع مخاطرات جانی مصوب ۱۳۵۴ اصلاحی ۱۳۷۸
۳. آیین نامه راهنمایی و رانندگی مصوب ۱۳۸۴
۴. آیین نامه سازماندهی پوشش فراگیر خدمات فوریت‌های پزشکی خدمات کشور مصوب ۱۳۸۶

دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه با همکاری گروه های پژوهشی حقوق شهروندی و حقوق بین الملل سلامت مرکز تحقیقات حقوق

کنفرانس ملی ارتقای سلامت شهری حقوقی پزشکی فرزادی

NATIONAL CONFERENCE ON HEALTH PROMOTION & IT'S LEGAL & MEDICAL CHALLENGES

۵. بخشا، ماندانا، معصومی، جمشید و یارم طاقلو سهرابی، مریم (۱۳۹۵)، مسئولیت مدنی و کیفری ناشی از تخلفات کارکنان بیمارستان‌ها و مراکز درمانی در حوزه درمان
۶. برزنده دهکردی، میلاد، کیانی پور، سمیرا (۱۴۰۰)، حقوق بیماران و مسئولیت مدنی پرستاران
۷. حاج باقری محسنی، ادیب، آزاده، صفا، الرعايایی یمینی عفت، امین (۱۳۹۴)، آگاهی پرستاران از مسائل حقوقی و اخلاقی مراقبت از سالمندان
۸. رنگچیان، آرزو، لاجوردی، عرفان (۱۴۰۱)، مفهوم امتیاز در شرکت‌های امتیازی در بستر حقوق عمومی
۹. صالحی، حمیدرضا، فلاح، محمدرضا (۱۳۹۲)، مطالعه تطبیقی مسئولیت مدنی پرستاران در نظام حقوقی ایران و فرانسه، فصلنامه حقوق پزشکی، شماره ۲۶، پاییز ۹۲
۱۰. صالحی، محمدرضا (۱۳۹۱)، مسئولیت مدنی ناشی از فرایند درمان، چاپ اول، انتشارات حقوقی، ۱۳۹۱
۱۱. صالحی، محمدرضا (۱۳۹۲)، شمایی از مسئولیت مدنی پرستاران، فصلنامه اخلاق پزشکی، سال هفتم، شماره ۲۵، پاییز ۹۲، صفحه ۱۶۳
۱۲. قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ و با اعمال متن اصلاحی مصوب ۱۳۹۴
۱۳. قانون مجازات اسلامی بخش تعزیرات حکومتی مصوب ۱۳۷۵
۱۴. قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
۱۵. قانون مجازات خوداری از کمک به مصدومین و رفع مخاطرات جانی مصوب ۱۳۴۵
۱۶. قانون مسئولیت مدنی مصوب ۱۳۳۹
۱۷. قانون نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳
۱۸. قربانی، علیرضا، اعتمادی، رضا، جعفری گلستانی، نسرین (۱۳۹۳)، بررسی تأثیر مسئولیت پذیری (اخلاق حرفه‌ای و انسانی) در پرستاران و ارتباط آن با میزان بهبودی بیماران
۱۹. کاتوزیان، ناصر، مسئولیت مدنی، انتشارات دانشگاه تهران، تهران، ۱۳۶۹
۲۰. مجموعه قوانین و مقررات بهداشتی، درمانی و آموزش پزشکی ۱۳۸۸

Legal Challenges of Iran's Nursing System

Hushang Golmohammadi

Assistant Professor, Department of Law, Bonab Branch, Islamic Azad University, Bonab, Iran
(Corresponding Author)
golmohamadi@gmail.com

Monireh Divani Shishavan

Bachelor Student of Law, Bonab Branch, Islamic Azad University, Bonab, Iran
Monire.001400@gmail.com

Fereshteh Fathi Chlik

Bachelor Student of Law, Bonab Branch, Islamic Azad University, Bonab, Iran
Fereshtehfathi23@gmail.com

Abstract

It is true that the nursing job is one of the hard and exhausting jobs and it brings many difficulties and fatigue, but the most logical principle of becoming a nurse is to understand the legal responsibilities in a nurse's field of work. Failure to understand these responsibilities and ineffective defense in certain circumstances can result in exposure to legal complications. In the nursing profession, the law emphasizes the health of the society more than anything else. A nurse who unintentionally and due to carelessness, imprudence, or even lack of skill in caring for patients, has committed an act contrary to his duties, and the punishment is only civil. But in fault, the nurse intentionally and knowingly committed an act against her duties. In this article, with an analytical, descriptive and library method, while examining the legal challenges of nurses, we are trying to explain what responsibilities nurses' violations and negligence bring about.

Keywords: Nursing System, Nursing, Law, Professional Challenges